

До БАН-Администрация

СТАНОВИЩЕ
на НС на ИОХЦФ-БАН по
**ПРОЕКТ ЗА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИТЕ
ИЗСЛЕДВАНИЯ 2025**

На заседание на НС на ИОХЦФ-БАН, проведено на 14.06.2016 год., беше обсъден проектът за национална стратегия за развитие на научните изследвания 2025, изработен въз основа на представената през 2015 г. „Партньорска проверка на националната система „Наука-иновации“ по инструмента Policy Support Facility (PSF)“.

Представеният проект за национална стратегия не набелязва ясни мерки за преодоляване на кризата и укрепване на българската наука и не може да се очаква, че научната общност ще получи доверие в предложената система за управление. Налице е желание за промяна, но липсва реална оценка на състоянието на научните изследвания у нас и конкретни мерки за осъществяване на ефективна научна реформа. **Членовете на НС се обединиха около мнението, че проектът за национална стратегия трябва да бъде основно преработен с участието и на експерти от научните среди.**

Могат да бъдат отправени следните по-съществени забележки:

1. Аналогично на „Независимата експертна оценка на българската система за научни изследвания и иновации“, изготвена по Механизма за подкрепа на политиката по програма "Хоризонт 2020", в „Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2025“ би следвало да бъдат указани националните и независими експерти, които са участвали в разработването и изготвянето на проекто-стратегията и на какъв принцип са били подбрани.
2. Планираните инструменти по оперативната цел за развитие на човешкия научен потенциал на България с малки изключения са неадекватни и показват непознаване или нежелание за развитие на най-важния компонент, без който научните изследвания ще са невъзможни. В стратегията не се отчита обществения и социален статут на учените, които следва да имат също така финансово изражение.

3. Необходимо е включване на детайлно разписана комуникационна програма за траен консенсус на всички участници и пакт със съответните представители на научното и иноваторското общество за приоритетите в научните изследвания и иновациите през следващите пет до десет години в съответствие с препоръките на партньорската проверка. Сътрудничеството между водещи научни, университетски и бизнес лидери, заинтересовани страни, гражданското общество, както и активното участие на медиите, са от ключово значение за успеха на програмата.
4. За *„концентриране на научната инфраструктура и на изследователския капацитет в значими за икономиката направления и синергията между тях“* (ОЦ 3, дейност 12.1) са предвидени текущо 180 млн. лв., което е около половината от предвиденото публично финансиране до 2025 г. Не е ясно на какви принципи се предвижда изразходването на тези средства, имайки предвид извънредно общо структурираната информация за наличната към момента научна инфраструктура.
5. Липсва доказване на необходимостта от намаляване на публичното финансиране от 0.7% на 0.45% в сравнение със заложеното в приетата Стратегия от 2014. На практика финансовите параметри представени в стратегията са противоречиви и/или неточни, но във всички случаи свидетелстват за нежелание да се отговори на препоръките направени в документа от *„Партньорската проверка“*.
6. Индикативните инвестиции до 2025 г. от различните източници не са детайлно разписани, което поражда съмнение във възможностите за тяхното изпълнение. Буди недоумение липсата на координация с други оперативни програми (освен ОПНОИР и ОПИК) и структурни фондове.
7. Средствата, предвидени за ФНИ или някаква форма на неговото преобразуване не биха могли да осигурят неговото непрекъснато и ефективно функциониране. Липсва анализ на проблемите в работата на ФНИ и съществуващите инструменти за финансиране на науката в България. В една от основните забележки на *„Партньорската проверка“* е посочено, че е необходима професионална и независима институция, която да управлява финансирането на научни и иновационни програми, както и да подпомага структурните реформи в сектора.
8. Наред с усилията за въвеждане на отворен достъп до научна информация и научни данни на национално ниво, осигуряването на система за непрекъснат достъп до световните информационни източници на учените в страната е без алтернатива за ефективност на научната и иновационна дейност. Предвидените в стратегията 4 млн. лева годишно са крайно недостатъчни. Няма друга страна членка на ЕС, в която нивото на достъп до научна информация да е на такова ниско ниво.

Заклучение:

1. Представеният анализ на състоянието на националната научна система е по-скоро описателен, отколкото аналитичен и следва да бъде изготвен изцяло отново от авторитетна и публично известна комисия. Например цитатът *„С някои изключения БАН не разполага със съвременни лаборатории за научноизследователска и експериментална развойна дейности, което е сериозна спънка за внедряването на научните продукти в икономиката и за създаването на нови производства“* не отразява действителното състояние на научните изследвания в звената на БАН. Тази констатация е странна и необяснима, след като е известно, че 60% от реферираните български публикации са изработени именно в тези лаборатории на БАН.
2. Предвидените в представената стратегия до 2025 г. 251.12 млн. лв. публични средства (27.9 млн. лв. средногодишно, отговарящо приблизително на средствата за изграждането на няколко км автомагистрала) не само не могат да осигурят устойчиво и възходящо развитие на научните изследвания в страната, но дори не могат да гарантират оцеляването на българската наука.
3. Не е възможно да се изготви дългосрочна „Национална стратегия за развитие на научните изследвания“ без участието на българската научна общност и отчитане на всички препоръки на „Партньорска проверка на националната система „Наука-иновации“ по инструмента Policy Support Facility (PSF)“.

София, 20.06.2016 г.

Председател на НС на ИОХЦФ-БАН:

(Проф. дн Владимир Димитров)